

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**Ioannis Ernesti Schvberti S. Th. D. Et Prof. Primar.
Academ. Helmstad. Abbatis Coenobii Ad Lap. St. Mich.
Sem. Theol. Directoris Institvtiones Theologiae Moralis**

Schubert, Johann E.

Ienae [u.a.], 1759

Caput. III. De Obligatione Christianorum ad servandam Legem

[urn:nbn:de:hbz:466:1-50801](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-50801)

CAPVT III.

DE

OBLIGATIONE CHRISTIANORVM
AD SERVANDAM LEGEM.

§. XXX.

Qui ab initio discipuli Christi diceban-
tur, primum Antiochiæ appellati
sunt CHRISTIANI. Act. XI. 26. Discipu-
lorum autem Christi quænam sit forma &
qualitas, tum ex exemplis, tum ex præ-
ceptis, in sacra scriptura obviis, satis con-
stat. Ad duo tamen potiora requisita ipse
Saluator noster reliqua omnia revocat,
quum dicit, discipulos sibi faciendos esse
omnes gentes, & baptizando & docendo,
Matth. XXVIII. 19. 20. Baptizari sine du-
bio jubentur, ut fidem in sacro-sanctam
Trinitatem coram mundo publice profi-
terentur; Matth. XXVIII. 19. coll. 1. Cor.
I. 13. 14. 15. Doceri autem, ut omnia ser-
varent, quæ Christus præcepiisset, & quo-
rum præcipuum est fides in eum. Matth.
XXVIII. 20. Marc. XVI. 15. Jo. VI. 40.
Act. XVI. 30. *Ergo Christianus est, qui do-
ctrinam Christi externe profitetur, & interne
in eum credit.* Hinc & Paulus totam Chri-
stianorum religionem professione & fide
contineri ait. Rom. X. 9. 10. Manifestum
autem est,

Christiani
quinam
sint?

I. Cum

1. Cum externa professio sine interna fide, & fides sine professione esse possit, *triplex dari Christianorum genus, primum eorum, qui doctrinam profitentur, & non credunt, secundum eorum, qui credunt, & non profitentur, tertium eorum, qui profitentur & credunt simul.* Primi generis Christiani tantum NOMINE tales sunt, secundi RE tantum tales, tertii NOMINE ET RE tales simul.

2. Baptismus in se quidem est efficax, sed solum gratiæ medium, simul tamen solum omnis ritus, quo quis se doctrinam Christianam approbare & amplecti profitetur. Cum ergo externa professio Christianum, saltem nomine talem, constituat, de interna autem cordis qualitate & dispositione nec certo judicare possit, sequitur, *omnes baptizatos pro Christianis habendos esse.*

3. Quia tamen duo sunt requisita veri Christiani, professio & fides, *verum quocumque Christianum non tantum baptizatum esse, sed etiam in Christum credere oportet.*

Qui in Christum credit, non negliget, sed coram mundo fidem suam profiteri. Quod vero edendæ confessionis deesse potest occasio, aut baptismi applicatio qualicunque causa interdum impeditur, fieri potest, sed quis re ipsa sit Christianus, licet nominatus talis non sit. Sane in prima Ecclesia multum inter catechumenos vere credentes

rant, quibus tamen baptismus aut plane non, aut admodum sero, & fere sub exitum vitæ obtigit.

§. XXXI.

Veri Christiani, de quibus solis hoc loco differendum est, in Christum credunt. (§. 30.) Fides autem noticia, assensu & fiducia constat. Ergo

Illorum interna qualitas.

1. Veri Christiani norunt ea omnia, quæ ad salutem creditu sunt necessaria, h. e. legem & evangelium;
2. Illis ex toto corde assentiuntur;
3. Et meritum Christi divinasque promissiones Evangelii fiducialiter apprehendunt, sibi que applicant.

§. XXXII.

Quo factò per Dei gratiam iustificantur. Rom. III. 24. 25. IV. 5. 6. 7. 8. Ergo

Et externa relatio.

1. Illis imputatur tum satisfactio tum iustitia Christi;
2. Propter satisfactionem Christi sibi imputatam peccatorum remissionem consequuntur, & propter iustitiam ejus secum communicatam pro justis declarantur.
3. Ideoque a pœnis absolvuntur, & filii Dei nec non heredes aeternæ vitæ constituuntur.

§. XXXIII.

§. XXXIII.

Dei voluntas, ut legem servemus.

nimium

apparet

Cuncta hæc beneficia hominibus contingunt sola fide, sine operibus legis, Rom. III. 20. 22. 28. IV. 6. ideoque bona opera non sunt facienda, ut æternam vitam consequamur. Eph. II. 8. 9. Marc. XVI. 1. Nihilominus tamen hæc est perpetua immutabilis Dei voluntas, ut legem servemus. Nam

1. Lege sua declaravit, quid bonum sit, & quid malum, (§. 15.) quod, cum lex ceremonialis & forensis abrogata (§. 21. 22.) præcipue de lege naturali positiva morali, nunquam abrogata, intelligi debet. (§. 18. 24.) Si ergo nollet, parum curaret, ut lex ista servaretur, in actionem malam consentiret, & bonam nolle posset. Sed hoc ipsum infirmitatem eius sanctitatem penitus evertere. Ergo non potest non velle, ut Christiani legem suam servent.

2. Summa legis naturalis est: Illustratur gloria divina, & promoveatur propter cuiusvis felicitas; (§. 17.) Positivæ vero morales: Dilige Deum ex toto corde, proximum tuum sicut te ipsum. (§. 23) Quod si ergo Deus harum legum transgressionem Christianis permitteret, necesse non foret, ut suæ gloriæ manifestationem ac creaturarum felicitatem vellet, ipse

etiam perinde foret, sive ipse & proximus a nobis diligatur, sive non diligatur. At vero id & sanctitati & fini ejus ultimo prorsus repugnat. Ergo nullo non tempore vult, ut hisce legibus satisfiat.

3. Inprimis vero id a Christianis fieri vult, quos regeneratione ad facienda bona opera praparavit, Eph. II. 10. & quibus fidem impertitus est, quæ per charitatem se exserit, Gal. V. 6. & quæ sine operibus mortua foret. Jac. II. 17. 26.

4. Hinc & Christus & Apostoli ejus leges divinas toties repetierunt, studium bonorum operum diligenter inculcarunt, & testati sunt, esse Dei voluntatem, ut sanctimoniam vitæ studeamus. 1. Theff. IV. 3.

Vicaria legis adimpletio non ideo facta est, ut ea nihil amplius ad nos pertineret, sed ideo, ut perfecta extaret justitia, cujus intuitu justificari possemus, & quæ nostris operibus comparari non poterat. Ergo quamvis Dei voluntas non sit, ut legem servemus ad impetrandam seu promerendam justificationem, vult tamen, ut alio fine illi obedientiam præstemus. Hujus voluntatis immutabilitatem ipso merito Christi activo satis demonstravit. Nam si possibile foret, ut hanc voluntatem unquam abjiceret, non opus fuisset, ut Christus

stus legi subiceretur, nobisque ejus justitia imputaretur.

§. XXXIV.

Motiva servandi legem, quæ habent Christiani.

Quemadmodum autem Deus vult, legem ejus servemus, ita & multa gravissimaque præsto sunt motiva, quibus homo christianus moveri potest, ut studium servandæ legis divinæ sibi habeat commendatissimum. Intelligimus namque per motiva quascunque causas & rationes, quæ docent, actionem esse bonam, ideoque appetendam, aut malam, ideoque avoidendam. Priori casu motiva volendi, posteriori motiva nolendi appellantur. Hujus generis ratio

1. *Est ipsa voluntas Dei, quam, Christiani sciunt, esse optimam perfectissimamque, & hinc non nisi verum bonum velle & non nisi verum malum nolle.* Rom. XII. 2. Quantum huic motivo ineffabile pondus, si homini regenito proponeretur, cum non ignoraret Paulus, sola voluntatis divinæ commemoratione fideles ad intercessionem pro omnibus hominibus hortabatur. 1. Tim. II. 3.

2. *Ingens Dei beneficium, in opere justificationis collatum, alterum est motivum, faciendæ ea, quæ lex præcipit, & fugiendæ, quæ prohibet.* Quæcunque enim actio illi grata & acce-

accepta est, qui nos summis maximisque beneficiis ornavit, illam fideles bonam, præclaram, appetendam esse recte judicant. Atqui norunt, ita comparatas esse actiones omnes, quæ lege præcipiuntur. Ergo gravissimam rationem inde petunt, Deum hoc genere actionum colendi. Quare etiam Paulus magnam illam misericordiam, in justificatione peccatoris manifestatam, intueri jubet fideles, ut hac contemplatione ad sanctimoniam vitæ excitentur. Rom. XII. 1.

3. *Accedit alia ratio, quæ est manifestatio sanctitatis & præstantiæ christianæ religionis per opera legis.* Quam sicuti Christiani, divinitatem & efficaciam hujus religionis in se ipsis experti, bonam, Deo acceptam, & regno Christi proficuum esse norunt, ita & vitæ sanctitate promoveri, omnesque contrarias obtreccationes & criminationes refutari, optime sciunt. Matth. V. 16. 1. Pet. II. 12.

4. *Sic & exemplum Christi illis nova & efficacissima ratio est, servandi legem divinam.* Norunt, se vocatos esse, ut similes fierent imagini Filii Dei. Rom. VIII. 29. Vident, Christum Patrem suum honorasse, nec ullius transgressionis legis argui potuisse. Jo. VIII. 46. 49. Hoc igitur exemplo, cujus imitatione felicissimam illam conformitatem se consequi sciunt, excitantur ad studium,

dium, legi divinæ parendi. Cujus virtutem cum non ignoraret Christus, sola exempli commendatione discipulos ad militatem & fraternum amorem commovebat. Jo. XIII. 15.

5. *Bonorum operum studio fidei & unio sua cum Deo certiores redduntur.* Cum enim bona opera sint fructus fidei, Gal. V. 22 & qui ea faciunt, Spiritum sanctum in se habeant inhabitantem, Rom. VIII. 14. 15. ex his signis colligunt Christiani se credere in Christum, & habere peccatorum remissionem. Hinc & Apostolus hortatur fideles, ut exercitio in bonis operibus suam vocationem & electionem firmam redderent. 2. Pet. I. 5. - 10. Quæ admodum autem certitudo ista, nos Deo reconciliatos, & ipsius gratiæ participasse, ingens bonum est, ita & nova in ratio petitur, legem Dei servandi.

6. *Eodem studio bona & tranquilla conscientia, quam homo non potest non desiderare & magni facere, conservatur.* Act. XXIV. 16. I. Tim. I. 18. 19.

7. *Constantia & perseverantia in fide minus est gravissima ratio, actiones suas ad legem divinam componendi.* Quemadmodum enim, qui fidem suam rursus perdit, in gentibus malis ac periculis involvitur. Ezech. XVIII. 24. Ebr. VI. 4. 5. 6. ita perseverantia in eadem magnum est lucrum.

Quæ quidem constantia licet non sit effectus bonorum operum, illa tamen si negligenterentur, fideles statu gratiæ exciderent, suamque fidem amitterent. Unde hac consideratione Christiani non leviter moveri possunt, ut sibi a transgressione legis divinæ caveant.

8. Denique & premiis ornantur illi, qui in servanda lege suum studium collocarunt. 1. Tim. IV. 8. Matth. X. 42. Jo. V. 29. Eccl. XII. 13. 14.

MOTIVVM & bonum vel malum ipsum, & boni vel mali representatio dici solet. Bonum vero vel malum ipsum sicuti id esse vulgo putatur, quod per confectaria sua statum nostrum perfectiorem vel imperfectiorem reddit, ita nonnulli arbitrati sunt, nulla adesse motiva, legem Dei servandi, nisi ex hoc studio aliquid utilitatis in nos redundaret. Cum ergo nos doceamus, a studio pietatis & bonorum operum neque justificationem neque æternam salutem dependere, concludunt, secundum nostra principia nulla dari posse motiva, quibus ad pie & sancte vivendum impelleremur. At enim vero

1. Id, quod statum nostrum perficit, est tantum aliqua boni species. Nam in genere bonum illud dici debet, quod cum ultimo rerum omnium fine consentit. Et

Schub. Theol. Mor.

F

quia

quia hanc illustrationem gloriæ divinæ cognovimus, bonum in genere appellari quodque potest, quod gloriam Dei illustrat. Quænam hunc effectum habeat actio, nobis quidem non semper a priori certo constat. Quandoque enim impossibile est, relationem actionis ad finem Dei ultimam perspicimus. Cum vero Deum nihil velle sciamus, nisi quod ad hunc finem tendat, certi esse possumus, gloriam Dei illustrare & hinc bonum esse, quod ipse vult & quod non vult, malum. Num quod autem Deo placeat, an vero displiceat non tantum ex præceptis & interdicitis, sed etiam ex aliis rationibus non raro patet.

2. Fateor, hominem, qualis nunc per naturam est, nullo bonorum genere merito veri posse, nisi eo tantum, quo suam ipsius felicitatem, sive veram sive imaginariam, directe promoveri intelligit. Sed hic status corruptionis ejus indicium est manifestissimum. Jam enim de actionum qualitate & moralitate non judicat ex fine ultimo, quem ante oculos habere debet, sed ex fine secundo, & ne hunc quidem semper satis perspectum habet. At si homo per Dei gratiam regeneratus, & statim pristinus perfectionis aliqua ex parte restitutus est, bona & mala non metitur ex propria utilitate, sed ex relatione ad finem Dei ultimum, seu ejus voluntatem. Hic

& ille motiva sequi potest, quæ non immediatam quandam utilitatem, sed quæcunque aliud bonum verum monstrant.

3. Verum est etiam hoc, hominem gratia Dei emendatum nihil velle posse, quod suæ felicitati contrarium esse putat. Hinc & motiva illa, de quibus diximus, minime eum flecterent, si persuasus foret, nocere sibi actiones istas, quas decernendi haberet motiva ex fine Dei ultimo aut voluntate ejus petita. Sed novit & semper supponit homo spiritualis, sibi quoque in specie bona esse, quæ fini Dei aut voluntati ejus responderent. Et quamvis non perspiciat, quamnam illa sit utilitas, quam inde capturus sit, minime tamen dubitat, actionem hanc sibi proficuum esse & salutarem. Interim non tam ex opinione utilitatis expectandæ aut spe lucri bonum operatur, quam ex consideratione voluntatis divinæ, illustrationis gloriæ Dei, aut alicujus utilitatis in regnum ejus redundantis. Hinc & Christiani opera sponte & cum alacritate animi facere possunt, quæ sibi utilia fore non vident, quamquam nec sibi noxia fore certi sint.

4. Quia tamen Deus infirmitates nostras optime novit, ac probe intelligit, naturam humanam, quæ regeneratione non expellitur, nulla re fortius moveri, quam perspecta propria utilitate, ipse cum bonis

actionibus varias utilitates immediatè
 connexuit, idque hominem ignorare
 luit. Ista utilitates tum spirituales tum
 physicae sunt, & haec posteriores tam
 presentis, quam futuri seculi. Nam & in
 vita bonas actiones praemiis ornat, &
 majori hominum felicitati noceat, &
 futura gradus caelestis gloriae juxta men-
 ram operum distribuet.

§. Minime autem vult, ut homo
 opinione justificationis & salutis impetranda
 bona opera faciat. Opus enim, quod
 ex hoc motivo proficiscitur, & justitiam
 ac sanctitatem Dei, & meritum Christi
 obscurat, & ipsum hominem impedit, qui
 minus vera fide remissionem peccatorum
 & aeternam vitam quaerere possit, cum
 mens illa sit unicum medium, bonae
 consequendi. Quapropter cum opus
 hac ratione peractum multis respectibus
 malum sit, Deo placere non potest.

§. XXXV.

Obligatio,
 quid?

Connexio motivorum cum actione
 superiore quodam facta dicitur **OBLIGATIO**
ACTIVA; **PASSIVA** vero est status, in quo
 quis habet motiva cum actione sua a
 superiore connexa. Quare cum ista connexio
 motivorum cum actione omni utili-
 tate careret, nisi adessent, qui hanc con-

nexionem perspicere possent, ad eam vero intelligendam requiratur ratio,

1. *Deus tantum creaturas ratione preditas, quales sunt homines, obligare potuit & voluit;*

2. Et quoniam Dei est voluntas, ut connexionem motivorum cum actionibus, si qua datur, cognoscamus, hæc autem Dei voluntas simul est ratio, id agendi, quod vult, sequitur, *homines obligari, ad quamcunque obligationem suam recte intelligendam;*

3. Cumque ex motivorum qualitate & quantitate constet ipsius obligationis qualitas & quantitas, *tanto majorem oportet esse obligationem, quanto plura & graviora adsunt motiva;*

4. *Sic & quo major est potentia, & quo propior ac frequentior occasio, motiva intelligendi, & quo aptior dispositio, motiva cognita sequendi, eo fortior est obligatio;*

5. *Quamcunque vero actionem edendi aut fugiendi nulla Deus motiva nobis monstravit, ad eam edendam vel fugiendam nulla quoque datur obligatio.*

Obligatio in genere dici solet connexio motivorum cum actione. Neque ego hanc definitionem prorsus improbo. Quia vero in tota hac disciplina de obligatione a Deo homini imposta sermo est, placuit de-

terminationem connexionis motivorum
a superiore facta addere. Interna caritas
 motiva cum actione connexa persua-
 ciendi hominem jam subicit obligationem
 licet actualis ejus cognitio non accedat.
 Cæterum ista motivorum connexionem cum
 actione hominis voluntas determinatur
 restringitur ad aliquod actionum genus,
 non possit æque velle contrarium. Hinc
 & obligatio passiva dici posset *necessitas*
moralis aliquid agendi vel omittendi.

§. XXXVI.

Christiano-
 rum obli-
 gatio ad
 servandam
 legem.

Lex naturalis & positiva moralis est
 claratio voluntatis divinæ, quid nobis
 agendum & omittendum. (§. 17. 23.)
 quoniam neutra est abrogata, (§. 18. 24.)
 Deus adhuc vult, ut utraque lex ab homi-
 nibus servetur. Hæc ipsa vero Dei volun-
 tas jam est gravissimum motivum, cum
 actionibus lege præceptis vel prohibiti-
 onibus connexum, (§. 34. num. 1.) quibus tamen
 Deus plura alia arbitraria adjecit. Exod.
 XX. 5. 6. Lev. XVIII. 5. Deut. XXVII. 26.
 Jes. I. 19. 20. Jer. III. 12. seqq. Gal. V. 21.
 1. Pet. III. 10 - 13. &c. Inprimis autem
 Christianis longe præstantissima motiva
 suppeditata sunt, actiones suas ad legem
 Dei componendi. (§. 34.) Quare cum hæc
 omnia Deus in verbo suo perspicue reve-
 lavit

laverit, & homini rationem ac intellectum dederit, ea cognoscendi, *dubium non est, quin Christiani obligati sint ad servandam legem, tum naturalem, tum positivam divinam.* (§. 35.) Hanc obligationem Deus illis in animum revocat, quotiescunque eorum actiones præcipiendo & prohibendo determinat. Sciendum enim est,

1. *Solam voluntatis divine declarationem jam esse fortissimam obligationem.* (§. 34. 35.)

Unde etiam Deus quandoque hoc solo motivo utitur, se esse DEUM, qui hæc vel illa præciperet. Lev. XVIII. 4. Et Act. XVII. 24-27. ex sola Dei superioritate rerumque omnium dependentia ab eo demonstratur hominum obligatio, eum colendi.

2. *Augetur tamen ista obligatio, si Deus, præter suam voluntatem, alia adjecerit motiva,* (§. 35. num. 3.) qualia in regno naturæ & gratiæ bene multa occurrunt.

3. Inprimis autem cum Christiani multa habeant motiva, quæ non cadunt in irrogenitos, (§. 34.) & illis quoque novæ vires concessæ sint, quæ homini naturali desunt, (§. 31.) *veri Christiani majorem habent obligationem, legem Dei servandi, quam alii homines.* (§. 35. num. 3. 4.)

4. Quemadmodum ergo quisque obligatur ad obligationem suam diligenter scrutandam & recte cognoscendam, (§. 35.

num. 2.) ita & Christiani summa cura don-
 di sunt, quoniam singularia habeant moti-
 hanc vel illam actionem peragendi.

§. Ceterum hæc obligatio sese non ta-
 tum extendit ad leges Dei immediatas
 sed etiam cum leges civiles a Deo appro-
 batae, & hinc factae sint divinae, (§. 29.)
 divinam quoque habent obligationem, hisce
 gibus magistratus politici parendi. Rom. XII
 1. seqq. 1. Pet. II. 13.

§. XXXVII.

Num vota
 obligent?

Nulla quidem datur actio libera, quæ
 nec bona nec mala foret; (§. 10.) quia ta-
 men pleræque per accessorias & variab-
 les circumstantias determinantur, sic
 ejusdem generis una actio sit bona, & al-
 tera mala, (§. 10. Sch.) & num istæ circum-
 stantiæ adsint, quæ actionem bonam ve-
 malam reddunt, non semper constat, ne-
 que de actionibus istis lex positiva extat
 multæ videntur esse indifferentes, h. e. nec
 præceptæ nec prohibita. Hinc moveri
 posset quaestio DE VOTIS, num dentur, &
 num obligationem inferant? VOTVM est
 spontanea operis alicujus, quod nec præ-
 ceptum, nec prohibitum est, promissio
 Deo data. Voveri itaque non potest, nisi
 dentur actiones plane indifferentes. Et
 obligatio ad eas ex voto nasceretur, si
 Deus

Deus promissionem acceptaverit. Nam si Deus promissum nostrum nec approbaverit, nec acceptaverit, non video, quodnam motivum, ab ipso Deo cum actione connexum, voto contentum sit, eam suscipiendi. Jam vero

1. Nullæ dantur actiones indifferentes, licet nonnullæ tales esse videantur. Ergo nec vota a Christianis emitti possunt, vere & proprie talia.

2. Actio, ad quam datur obligatio, ita comparata esse debet, ut eam peragendi motiva Deus alicubi nobis monstraverit. (§. 35. num. 5.) Ubi vero motiva a Deo ipso subministrantur, aliquid agendi, ibi quoque extat declaratio voluntatis divinæ de actione illa edenda, h. e. lex. (§. 15.) Sed actiones, quæ voventur, neque præceptæ neque prohibitæ sunt. Nec Deus ullibi declaravit, ut actio, quæ in se est indifferens, suscipiatur, si accesserit votum. Ergo a voto ipso, ut tali, nulla dependet obligatio.

3. Si tamen actioni nihil mali inesse videtur, & hinc forte bona esse potest, quo casu & promissionem illius ab homine Deus acceptavit & approbavit, merito statuimus, voto inesse vim obligandi ad præstandum id, quod nos præstituros esse promissimus.

4. Sed si postmodum apparuerit, opus

aut factū impossibile esse, aut nobis no-
um, aut aliis incommodis laborare, ni-
præsūmi potest divina voti acceptatio,
eoque tunc omnis ejus obligatio cadit.

In significato latiori votū est omne p-
missum rei etiam præceptæ, & sine v-
præstandæ, quale promissum Deo red-
tur in baptismo, & quotidie renovand-
est. De hujus generis voto ejusque mor-
tate & obligatione jam non disputat-
Atque huc pertinere videtur locus Pl-
14. CXIX. 106. Proprie tamen pro-
sum rei nec præceptæ nec prohibita-
tum dici solet. Hoc modo in Vet. Te-
Israelitæ vovere poterant actiones, ad-
tum externum & ceremoniale pertine-
tes, cujus non omnia lege ceremoniali-
terminata, sed nonnulla libero homin-
arbitrio relicta erant. Hinc & singu-
res de votorum istorum obligatione ex-
bant leges. Num. XXX. 3. seqq. De-
XXIII. 21. seqq. Et votum illud, quod
Paulus una cum quatuor aliis viris ex-
vebat, eo tantum spectabat, ut, qui ge-
te essent Judæi, viderent, opera legis ce-
remonialis sibi adhuc licita esse, modo ab-
sit opinio cultus & necessitatis. Talia enim
ad Christianos ex gentilismo conversos
non pertinere, simul declarabant Seniores
Ecclesiæ hierosolymitanæ. Act. XXI. 24.
seqq.

seqq. Nobis ergo, votorum existentiam & obligationem in Nov. Test. negantibus, hujus generis præcepta & exempla objici haud possunt. Fatemur tamen, dari actiones, absolute quidem non præceptas, sub certis tamen circumstantiis utiles, & bono fini inservientes. Quas licet hominem & sine voto peragere oporteret, Deo tamen singulari modo non inutiliter voveret. Cum enim sciat, promissum hoc, propter actionis promissæ utilitatem, a Deo acceptari, novam sibi voto imponit obligationem, qua ad præstandum hoc genus actionum fortius impellitur. Sed 1. videat, num actio vere utilis sit, & cultum Dei promoveat, 2. exploret se ipsum, num implendo voto vires adsint sufficientes, 3. omnem adhibeat diligentiam, ut emisso voto satisfiat, 4. nihil in perpetuum statuatur de hoc actionum genere. Mutari enim possunt circumstantiæ, quibus simul ipsa facti moralitas mutatur. Si qua vero actio vovetur, quæ aut impossibilis est, aut Deo displicet, & legibus ejus repugnat, aut aliorum officiorum adimpletionem impedit, aut denique opinionem meriti secum connexam habet, tale votum impium & illicitum est, & exsolvi non debet.

§. XXXVIII.

§. XXXVIII.

Officium,
quid?

Actio, ad quam datur obligatio, dicitur OFFICIUM. Quare

1. Cum Christiani ad servandam legem naturalem quam revelatam obligentur, (§. 36.) *omnis actio lege præscripta est officium.*

2. Contra vero nulla datur obligatio nisi Deus cum actione motiva connexionem habeat. (§. 35. num. 5.) Atque ubi id factum fuerit, extat declaratio, quid Deus a nobis fieri vel non fieri velit, & quam legem dicimus. (§. 15.) *Ergo nullum datur officium nisi sit actio lege determinata.*

3. Lex naturæ & positiva moralis non quidem solos Christianos obligat, sed etiam omnes homines. (§. 36.) Quia tamen Christiani singularia habent motiva, quæ ignorat homo naturalis, aut quibus non potest, (§. 34.) & præterea ex Evangelio multas legis applicationes discimus de quibus nihil constat aliis, (§. 26.) *officia commode dispesci possunt in officia hominum christianorum.* PRIORA sunt, quæ ex sola lege naturali cognoscuntur, & motiva seorsum cum connexa habent, ex naturali de Deo & hominum ad eum relatione doctrinam haurienda; POSTERIORA vero, quæ aut ex motivis Christiano propriis, aut ex applicatio

catione legis ad speciale Evangelii ob-
jectum derivantur. Quia vero Christianus
nunquam desinit esse homo, officia Christia-
ni semper connexa manent cum officiis ho-
minis.

4. Denique cum varii dentur gradus
obligationis, (§. 35. num. 3. 4.) officiorum
quoque alterum altero erit gravius.

§. XXXIX.

COLLISIO OFFICIORVM est contradi-
ctio duorum officiorum, quæ simul adim-
plendi se offert occasio. Quando igitur

1. Deus homines non nisi ad actiones
obligat, quæ existere debent, (§. 35.) & o-
mnis existentia supponit rei possibilitatem,
in officiorum autem collisione impossibile
est, ut utrique satisfiat, Deus hoc casu ho-
minem non obligat ad utrumque simul adim-
plendum.

2. Ut vero constet, quodnam existente
collisione negligi possit, ratio habenda est
majoris & minoris obligationis. Illud e-
nim sine dubio præferri debet, ad quod
major datur obligatio. Sed ubi plura &
graviora adsunt motiva, ibi etiam major
est obligationis vis. (§. 35. num. 3.) Ergo
præstetur officium, cujus adimplendi majora &
fortiora adsunt motiva, alterum vero illi oppo-
situm negligatur.

3. Ac-

3. Accidit quandoque, ut alterum officiorum, quæ sibi invicem sunt contraria, differri possit in aliud tempus, & alterum non possit. Quod si ergo, quod differri potest, differatur, utriusque satisfieri poterit, quamvis diverso tempore. Sin vero aliter procedatur, alterum necessario negligi debet. Quare cum melius sit, utrumque adimplere, licet successive, quam unum prorsus negligere, *officium necessitatis, & dilationis impatiens, præferatur alteri.*

4. Denique cum Deus existente officiorum collisione utramque legem servari nolit, videmus, *unam istarum legum, simul servari nequeunt, limitari per alteram, & hoc ipso declarari, quousque se extendat alterius obligatio.*

Si forte culpa nostra officiorum collisio eveniat, minime tollitur obligatio ad alterum istorum. Hinc ne nobis necessitas imponatur, eam violandi, prævia meditatione animo volvenda sunt nostra officia, & singulis suum destinandum tempus, ut omnis collisio evitetur. In ipsa vero collisione nobis inevitabili ut sciamus, ubi nam exceptio facienda sit, singula officiorum motiva diligenter excutienda sunt. Hac exploratione facta facilius dignoscetur, quid magis vel minus utile, necessarium, Deo gloriosum, & regno ejus pro-

proficuum sit. Multum etiam huc facit, si rationem legis & officii perspiciamus. Hinc enim patebit, num & ad hunc casum collisionis lex applicari possit. Ita Christus legem de Sabbatho sanctificando interpretabatur. Marc. II. 27.

§. XL.

Actiones, quæ lege morali præcipiuntur, aut Deum, aut nos ipsos, aut proximum respiciunt (§. 23.) Eadem est ratio legis naturalis, quam Deus lege positiva tantum clarius & plenius exprimere voluit. (§. 19.) Cum igitur omnis actio lege præscripta sit officium, (§. 38.) officia hominum Christianorum recte dispesci possunt in officia erga Deum, erga nos ipsos, & erga proximum: Quod etiam Paulus sine dubio indicat, quando nos *σωφρόνας, δίκαιος, & εὐσεβῆς* vivere jubet. Tit. II. 12.

Illorum divisio.

§. XLI.

Omnis adimpletio determinati cuiusdam officii dicitur *OPUS BONVM*. Cum ergo officium sit actio lege præscripta, nec quicquam aliud officium dici possit, (§. 38.) patet,

Bonum opus quid?

I. *Bonum opus esse actionem legi conformem.* Hinc & bona opera opponuntur *ἀνομιαις*, Tit. II, 14. & qui illis student, vitam

tam suam ad divinum beneplacitum componere dicuntur. Col. I. 10.

2. Summum principium totius legis naturalis est illustratio gloriæ divinæ. (S. 1.) Ergo & omnia bona opera in hunc finem tendere debent. Matth. V. 16. 1. Pet. II. 12.

3. Quia vero lex positiva divina tantam dilectionem Dei & proximi urget, (S. 2.) & hoc duplici amore gloria summi Numini illustratur, (S. 28. num. 1.) ulterius requiritur, omne bonum opus dilectione Dei & proximi contineri. Hinc & scriptura totum cultum Dei amore ejus comprehendit quocum tamen dilectio proximi conjuncta esse debeat. 1. Jo. IV. 19. 20. Et alibi testatur, amorem esse legis impletionem. Rom. XIII. 10.

4. Similiter cum officium sit actio, quam datur obligatio, (S. 38.) hæc autem in connexionione motivorum cum actione consistat, (S. 35.) & hinc non qualicumque actione, quæ legi aliquo modo conformis est, officium impleatur, sed ea duntaxat, quam ipsi ex motivis a Deo subministratis derivamus, *bonum opus esse debet actio, quam ad legis præscriptum ex motivis a ipso Deo cum illa connexis, determinamus.* Et hac causa Christo vivere debemus, qui pro nobis mortuus est; 2. Cor. V. 15. Deus diligendus est, quia ille prius nos dilexit.

xit; I. Jo. IV. 19. Deo offerenda sunt corpora nostra, tanquam victimæ vivæ, sanctæ, & illi acceptæ, quia magnam misericordiam in justificatione erga nos demonstravit; Rom. XII. 1. proximo condonanda sunt læsiones nobis illatæ, quia longe graviores nobis condonavit Deus; Matth. XVIII. 32. 33. &c.

Sunt certe actiones, quæ nullam habere possent conformitatem cum lege, nisi dilectionem Dei involverent, & animus ad agendum motivis ab ipso Deo demonstratis flecteretur. Sed sunt etiam actiones aliquam habentes conformitatem cum lege, quæ sine amore Dei & proximi, & ex longe aliis motivis fieri possunt. Cum ergo ea tantum actio bonum opus sit, quæ involvit amorem Dei, & motivis nititur, a Deo cum actione connexis, (num. 3. 4.) *non omnis actio statim dici potest bonum opus, quæ aliquam cum lege conformitatem habet.*

CONFORMITAS actionis cum lege est ratio formalis boni operis, quemadmodum difformitas mali. Quemadmodum vero lex tum naturalis, tum positiva divina non tantum externam operis conformitatem cum lege postulat, sed præcipue internam animi agentis conformitatem, duplex statui potest conformitas actionis cum le-

Schub. Theol. Moral.

G

ge,

ge, MATERIALIS & FORMALIS. Pe
 est externa operis, posterior interna
 mi operantis conformitas. Dantur
 tem actiones lege præceptæ, quæ in
 motu animi consistunt. Ergo illarum
 nitas sola formali conformitate conti
 tur. Sed lex quandoque etiam extern
 actiones præcipit. Quæ si forte habere
 conformitatem materialem sine forme
 non forent bona opera. Nam tale op
 si bonum esse debeat, ex duobus essent
 libet constat, materiali nimirum & fo
 mali conformitate. Uno autem essent
 lium deficiente deficit res ipsa. Non
 probatur actio, quatenus materialem hab
 conformitatem cum lege. Sed quia
 omnia adsunt, quæ bonum opus in
 suo constituunt, nec bonum opus dici po
 est. Quod si ergo quæras, num MALUM
 dici debeat, facilis est responsio. Ne
 pe si per malum opus intelligis illud, quod
 plane nihil boni continet, non potest
 appellari. Nam conformitas ista mate
 rialis, quæ adesse supponitur, omnino
 aliquid boni. Ergo nec bonum nec ma
 lum opus est, sed quasi opus mixtum
 bono & malo. Sin vero per opus malum
 intelligis actionem, cui ea deficit confor
 mitas, quam adesse oportebat, utique est
 malum. Nam licet conformitatem habeat
 materialem, formalis tamen deest, quæ ad
 esse

esse debet, ut opus bonum constituatur. Ex his facile poterit judicari de quaestione, num virtutes gentilium, veluti illorum iustitia, castitas, temperantia, &c. dici possint bona opera, an vero peccata?

§. XLII.

Officium est actio, ad quam homo obligatur. (§. 38.) Adimpleri vero nequit, nisi adsint occasio & vires agendi, earumque recta applicatio. Cum ergo bonum opus sit adimpletio officii, (§. 41.) ille, qui bonis operibus studet,

Quid ad efficiendum illud requiratur?

1. *Quaelibet officia sua probe perspecta habeat;*

2. *Ad singulas circumstantias diligenter attendat, num qua detur occasio agendi, ad quod agendum obligati sumus;*

3. *Suas quoque vires exploret, & si forte defint, operam det, ut eas acquirat;*

4. *Nec negligat occasionem, vires illas augendi & confortandi;*

5. *Denique motiva perscrutetur, sibi que reddat familiaria, quibus animus flecti debet ad facienda opera legis.*

§. XLIII.

Bono operi opponitur MALVM seu PEC-CATVM, quod adeo est intermissa adimpletio officii. (§. 41.) Ergo

G 2

I. omne

1. *omne peccatum supponit officium;*

2. Et quia officium adimpleri nequ
nili adsit occasio agendi, quæ quando
deesse potest, *defectus alicujus boni op
non semper arguit peccatum contrarium;*

3. Quemadmodum autem omne
num opus est actio legi conformis, (S. 4
*ita peccatum erit legis transgressio, seu opus
difforme. Unde & a Joanne dicitur*

1. Jo. III. 4.

§. XLIV.

Illius diffe-
rentia.

Non parum utilitatis habet, var
nosse peccatorum genera. Hinc tene
dum est,

1. Cum officia dispescantur in offic
erga Deum, nos ipsos, & proximum
(S. 38. num. 3.) & peccatum sit neglect
seu intermissa officii adimpletio, (S. 43
*dari quoque peccata in Deum, nos ipsos, &
proximum. Jes. VII. 13. Matth. XVIII. 21
Luc. XVII. 3. 1. Cor. VI. 18.*

2. Ex eadem ratione patet, non min
*dari peccatorum gradus, quam officiorum, (S. 38
num. 4.) sic ut unum altero sit gravius vel le
vius. Luc. X. 13. 14. Jo. XIX. 11.*

3. Et quemadmodum bonum opus
quandoque sola cogitatione, & motu cor-
dis, quandoque vero etiam externo mem-
brorum corporis usu peragitur, (S. 41
num. 5.)

num. 5. & Sch.) peccatum autem illius est oppositum, (§. 43.) ita & illud dispesci solet in peccatum cordis, oris, & operis. Matth. XV. 19. 20. V. 22. 28. Gal. V. 19. 20. 21. Eph. IV. 25. seqq.

4. Denique cum omne peccatum sit actio legi contraria, (§. 43.) lex autem aliquid aut præcipit aut prohibet, peccata quoque sunt vel commissionis vel omissionis.

Licet omnia peccata in Deum ipsum committantur, quatenus ille est supremus legislator & iudex, imo hoc respectu homo in solum Deum peccare dici possit, Pf. LI. 6. tamen cum & ipse peccator & proximus ejus aliquo peccato lædi queat, dantur omnino peccata in nos ipsos & proximum, eaque sola tunc peccata in Deum appellantur, quorum objectum proximum & immediatum est Deus. Æqualitas peccatorum, quæ certo respectu afferenda est, non tollit eorum gradus. Quantitas autem peccati determinari potest tum ex gravitate motivorum non peccandi, tum ex magnitudine & præsentia virium, peccata evitandi, tum denique ex multitudine malorum effectuum, qui voluntati divinæ contrarii sunt. Quare cum Christiani plura majoraque habeant motiva non peccandi, quam alii homines, (§. 34.) illisque per fidem fortiores concessæ sint vires, sibi a pecca-

to cavendi, (§. 31.) & eorum peccata
jores habeant effectus, Ebr. VI. 4. Rom. II. 24. illi etiam semper gravius peccant. 2. Petr. II. 20. Ebr. VI. 4. feq.
Quemadmodum sola materialis operis conformitas cum lege bonum opus non efficit, nisi accedat formalis, (§. 41. Scilicet ita nec difformitas operis externa sine interna mentis foret peccatum. Hinc forte ore aut opere non peccatur, sed tantum corde. Cum tamen major cordis impetus ad peccandum esse debeat, si per externa verba vel facta prorumpat, peccata non incommode in peccata cordis, oris, operis dispefcuntur.

§. XLV.

Peccata
proæretica
& infirmitatis.

Inprimis autem notandum est discrimen inter PECCATA PROÆRETICA & INFIRMITATIS. Prioris generis ea sunt peccata, quæ rationem suam sufficientem in deliberato hominis consilio habent; posterioris autem, quæ ex sola naturali corruptione oriuntur. Rom. I. 32. VII. 15. seqq. Qui cum proposito peccat, opus aliquod malum decernit, vult, & approbat, ideoque peccata proæretica recte dicuntur VOLUNTARIA; qui vero ex naturali corruptione & infirmitate sola peccat, malum commisit, antequam illius moralitatem

tem intellexit, & hinc consensus peccantis accessit. Quam ob causam peccata infirmitatis dici solent INVOLUNTARIA. Ut vero utriusque generis peccatorum differentia distinctius exponatur,

1. Notandum est, ignorari posse veram moralitatem peccati, quod deliberato consilio committitur. Multi enim sibi persuadent, se recte agere, in quo tamen non leviter peccant. *Atque hoc respectu peccata proæretica in sacris literis dicuntur opera tenebrarum.* Rom. XIII. 12. Eph. IV. 17. 18. 19. V. II.

2. Sed non raro accidit, ut homines sciant, opus, quod meditantur, malum esse. Nihilominus illud peragere decernunt, & destinato consilio peragunt. *Inde oriuntur peccata contra conscientiam, quæ semper sunt peccata proæretica.* Rom. I. 32.

3. Interdum neque prævia deliberatione peccatur, neque contra conscientiam. Facto autem commisso accedit approbatio ejus, & repetendi desiderium. Quæ animi dispositio cum alias sit ratio sufficiens peccati proæretici, *peccatum, quod prius erat infirmitatis, subsequente approbatione converti potest in proæreticum.* Jes. III. 9.

4. Idem peccatum ab uno ex sola infirmitate, ab altero ex destinato consilio committi potest. Sed dantur etiam peccato-

rum genera, quæ animi deliberatione peccati
& proposito semper supponunt. In primis ea pertinent, quæ committuntur priusquam
inprimis ea pertinent, quæ committuntur priusquam
queunt, nisi expectetur, quaratur, & cum
citetur occasio agendi, aut cogitatio etiam
stat, malum esse, quod jam agendi se bet
fert occasio. Ergo quoddam peccatum in ab
potest esse infirmitatis, in altero proæretico
quoddam vero semper & in omnibus est pro
reticum.

5. Peccata infirmitatis ex mera corruptione naturali proveniunt. Ad hanc corruptionem vero primum pertinent tenentur
bra intellectus. Unde si quis peccet
mera ignorantia, sic ut non peccasset,
facti & moralitatis ejus habuisset scientiam,
hoc peccatum pro peccato infirmitatis merito habendum est. Quare etiam
peccata ignorantia sunt aliqua species peccatorum infirmitatis. Ps. XIX. 13. 1. Cor. IV. 4.

6. Secundo infirmitatis & corruptionis naturalis est, voluntatem ex obscura boni
vel mali representatione aliquid appetere
vel averfari, antequam objectum distincte
cognitum, aut scientia, quam alias de eo
habemus, resuscitata fuerit. Prava igitur
concupiscentia hoc modo orta sunt peccata infirmitatis, & dici solent peccata precipitantia
Rom. VII. 18. seqq.

7. Sed si forte tale peccatum commissum fuerit, & homo postea intelligat, se
pec

ratione peccasse, aut approbabit factum, aut im-
probabit. Si approbet, peccatum, quod
prius fuerat infirmitatis, abit in proæreti-
cum. (num. 3.) *Ut igitur peccatum præcipi-
tantiæ maneat infirmitatis peccatum, sequi de-
bet serua improbatio, contritio, dolor; sibi que
ab eo imposterum cavendi efficax propositum.*

Existentiã concupiscentiæ malæ, quæ ex im-
provisto & sine prævia deliberatione ori-
tur, docet, aliud in homine principium
malum adeste, & quoniam motus isti com-
munes sunt omnibus hominibus, hoc quo-
que principium commune & universale esse
oportet. Cum itaque sciamus, peccatum
originale per naturalem propagationem
omnibus adhærere, Jo. III. 6. dubium
non est, quin P. O. principium sit prava-
rum istarum concupiscentiarum. Rom. VII.
20. Quemadmodum ergo naturalis ho-
mo non potest non malum concupiscere,
ita, qui ex mera ignorantia aut præcipi-
tantiã peccat, & quamprimum errorem
suum animadvertit, dolet, detestatur, &
deprecatur, non amplius est homo mere
naturalis, sed gratia Sp. S. regenitus.
Matth. VII. 17. 18. Rom. VIII. 13. 14.
1. Jo. III. 9. Potest tamen & irregeni-
tus peccata infirmitatis committere, quam-
quam propter deficientem fidem eorum
non habeat remissionem.

G 5 §. XLVI.

§. XLVI.

Obligatio
ad B. O. &
fugienda
peccata.

Cum itaque Christiani gravissima obligatione teneantur, servandi legem Dei, naturalem quam positivam divinam, (S. sequitur, *adesse obligationem, tum bona faciendi, (§. 41.) tum ab omni peccato servandi. (§. 43.)* Ergo

1. *Conformitati operis cum lege non tantum materiali, sed etiam formali sedulo studendum. (§. 41. Sch.)*

2. *Peccata & proaereticas & infirmitates fugienda sunt; (§. 45.)*

3. Et quoniam hæc posteriora rationem suam habent in naturali hominum cognitione, (§. 45. Sch.) *eam quoque aut coarctare aut extirpare obligantur.*

Impossibilitas P. O. in hac vita extirpanda tollit obligationem, hoc studium exercere. Quemadmodum autem nulla obligatio concepti potest sine lege, (§. 35.) atque lex moralis decalogus præcipua est actionum liberandi norma, (§. 24.) quam Deus novis legibus mutavit quam auxit, (§. 25.) ita & P. O. ipso decalogo prohibitum esse oportet. Quod licet nonnullis falsum videatur, ego tamen existimo, præceptum nonum & decimum hanc prohibitionem continere. Quodcunque enim præceptum quamcunque concupiscentiam prave prohibet, illud & radicem, principium, & dispositionem, unde illa oritur, improbat, & emendari aut evelli jubet. Huc sine dubio spectat grave monitum Pauli Rom. VII. 7.